

JOAN FERRER I MASCARÓ, EN RECORD

Xavier Orriols i Sendra

El passat 21 de gener, als 82 anys d'edat, moria a la ciutat de Barcelona, on residia, el senyor Joan Ferrer i Mascaró, feligrès de Santa Maria de la Geltrú i propietari de l'ermita de Santa Magdalena de dita parròquia.

Vaig conèixer el senyor Ferrer quan feia poc que s'havia jubilat i es dedicava, entre d'altres plaers, a la recerca de la seva infantesa feliç. Era el petit de vuit germans, malgrat que els primers moriren prematurament. El seu germà Jaume, el conegut pintor, des de la masia en Notari, on residia, va fer-se notar en la vida artística local de la postguerra, fins que la salut li ho va permetre.

Joan Ferrer va quedar orfe als vuit anys i passà a residir a Barcelona, on viuria la resta de la seva vida, fora de les temporades que passava a Santa Magdalena, sobretot arran de la seva jubilació. En aquesta recerca de la seva infantesa i molt especialment de la figura del seu admirat pare, un seguit de casualitats feren que jo el pogués ajudar. Els seus pares havien protagonitzat una aventura romàntica, impensable els nostres dies, amb final feliç, que va ser molt comentada a la Vilanova de finals del segle, i que jo vaig interceptar llegint correspondència familiar de casa nostra. El destinatari de les lletres havia estat un antic pretendent de la senyora Josepa Mascaró i va ser desplaçat per un decidit i valent Josep Ferrer i Bertran, pare del nostre home. La figura radiant i despreocupada de la seva mare que es despenia de la correspondència deixava atònit al senyor Joan, que gairebé sempre l'havia coneguda vídua i allunyada de tota cosa mundana.

Vaig posar-lo en contacte amb la senyora Maria dels Àngels Sendra i Bertran, parenta meva i seva a la vegada, i que figurava en el testament del seu pare, obert el 1922, per ser precisament fillola seva. En va restar molt satisfet de parlar amb l'única persona viva -era molt gran i amb el cap clar- que havia tractat el seu pare. Tinc entès que fins a la seva mort va mantenir-hi una relació epistolar periòdica i després amb la família.

En el tracte que vaig mantenir amb el senyor Joan Ferrer durant aquells anys vaig descobrir-hi una persona tímida, delicada i sensible en extrem, que cuitava a amagar tota una colla de virtuts i aptituds de tota mena que el configurava. Recordo la seva figura prima, amb un permanent somriure al rostre i una actitud com si sempre tingués por de molestar, reforçada per la sordesa. El tracte que vàrem mantenir va ser d'una absoluta cordialitat i va resultar per a mi una capsa de sorpreses.

En les observacions que em feia se li escapava algun mot alemany que ell cuitava a minimitzar. Després m'explicava que havia estudiat a l'Escola Alemanya de Barcelona i mantenia llarga correspondència amb l'estranger. En les nostres

Caricatura d'Alexandre de Cabanyes

converses em feia preguntes sobre música, com si jo l'hagués d'alliçonar, i va resultar que havia tocat el violoncel en una orquestra d'afecionats. Un bon dia a casa seva, a Santa Magdalena, vaig veure que sobre la taula tenia un llibre del filòsof danès Soren Kierkegaard. Li vaig preguntar si li interessava i em va respondre: «*És un home que diu coses, eh!*». Em va mostrar el diccionari de filosofia de Ferrater i Mora, un dels llibres de consulta permanent que l'ajudava en les seves lectures filosòfiques.

A voltes me l'havia trobat fent footing al voltant de la masia, però la principal ocupació era la de pintar. Feia còpies de grans mestres amb molt encert, però sobretot feia unes creacions de caire ingenu i surrealista, que la seva dona criticava, i ell llavors adoptava una actitud com la de l'infant que ha fet una malifeta, però continuava ensenyant-me més teles. De fet el senyor Joan Ferrer era un intel·ligent observador de la realitat a través del prisma de l'humor, d'un humor sense gairebé ironia, del tot ingenu, i d'aquesta faceta d'humorista ens ha llegat una obra que també amb sorpresa meva un bon dia ens va oferir a la meva dona i a mi. Es tracta d'un llibre amb 30 historietes mudes que

havia publicat a Barcelona l'any 1955. Va fer també l'aprenentatge en el món del còmic i la caricatura. M'explicava que havia rebut ensenyaments d'un caricaturista que treballava o feia retrats a l'Avinguda de la Llum de Barcelona. D'ell va aprendre amb aprofitament l'art de la caricatura i del còmic, però els arguments els treia de la seva fina visió de la realitat.

El llibre és editat amb paper i tipografia molt acurats, i les historietes les signava amb el pseudònim J. D'ARA, per passar voluntàriament desapercbut com en tantes altres facetes de la seva vida. Porta per títol «*30 historietas mudas*», i va precedit per un extens pròleg de Sebastià Gasch, que amb la seva brillant ploma fa una radiografia de l'ànima del nostre home, a través dels seus dibuixos, sense anomenar el seu nom, sempre el pseudònim. Físicament el descriu com a jove de rostre afable i somriure beatífic, aire tímid i gest suau. Com a artista el qualifica de poeta que dibuixa i d'estel que brilla amb pròpia llum en el gris firmament humorístic del moment.

D'aquesta petita joia bibliogràfica n'hi van quedar molts d'exemplars, que guardava a la torre de la seva masia. La dedicatòria que ens va escriure a

l'exemplar diu: «Una de les extravagàncies de J. D'Ara. Amb tot l'afecte als amics i parents Xavier i Paquita. 20.10.1982". Les trenta historietes són un gènere molt especial i costa d'entendre perquè el senyor Joan no tindria un gran èxit professional.

En els anys que ens vam tractar, plegats vàrem revitalitzar la festa de Santa Magdalena a l'ermita, un aplec que resultava molt bonic i que actualment torna a ser amenaçat de desaparició.

Podria explicar moltes més coses de les que tractàvem quan sovint, gairebé sempre ell a mi, em venia a veure. Un dia em portava un arbre genealògic de la seva família, un altre algun document de la guerra de Cuba. També m'havia explicat que avantpassats seus eren soguers, amb establiment al carrer de les Sogues, a la Geltrú, quina casa encara conservava, i que el nom del carrer venia per les sogues que estenien a tot el llarg del carrer, segons havia sentit contar a familiars seus.

Al principi de la nostra coneixença m'havia demanat que li fes una gralla, que ell no tocaria mai, -la tenia damunt del piano- però la volia perquè en aquell instrument es guarden els sons de festa de la seva infantesa feliç.

¡IMPOSIBLE!

